

22.07.2017, 06:33 Warszawa (PAP)

Akcja Reinhardt - zagłada Żydów z Generalnego Gubernatorstwa

W nocy z 16 na 17 marca 1942 roku, Niemcy rozpoczęli likwidację getta w Lublinie, wysyłając transporty Żydów do obozu zagłady w Bełżcu. Wydarzenia te zapoczątkowały Akcję Reinhardt - zaplanowaną przez nazistów zagładę Żydów na terenie Generalnego Gubernatorstwa.

„Likwidacja getta lubelskiego stanowiła preludium doskonale zaplanowanej operacji, mającej na celu wymordowanie całej ludności żydowskiej pozostającej na terenie Generalnego Gubernatorstwa i deportowanej w ten rejon, a później okręgu białostockiego, wykorzystanie pracy ofiar oraz grabież ich mienia” – charakteryzował istotę Akcji Reinhardt dr hab. Dariusz Libionka. („Akcja Reinhardt. Zagłada Żydów w Generalnym Gubernatorstwie”)

Na obszarze zajętych przez Niemców po agresji dokonanej na Polskę w 1939 r. znalazło się ok. 2,5 mln Żydów, z czego większość – ok. 1,5 mln mieszkała w Generalnym Gubernatorstwie.

Niemiecka polityka okupacyjna na ziemiach polskich zmierzała do izolacji i stygmatyzacji Żydów, których nie tylko pozbawiono praw publicznych, ale i - poprzez zamknięcie w gettach - skazano na powolną śmierć głodową.

Władze III Rzeszy doszły do wniosku, że aby pozbyć się Żydów z ziem Generalnego Gubernatorstwa, należy ulepszyć metody ich mordowania. Dotychczas ludność żydowską najczęściej rozstrzeliwano i gazowano spalinami w specjalnie przystosowanych do tego samochodach.

We wrześniu 1941 r. naziści podjęli decyzję o budowie na terenach Generalnego Gubernatorstwa obozów zagłady ze stacjonarnymi komorami gazowymi, umożliwiającymi bardziej efektywne zabijanie Żydów. Pierwszy taki obóz powstał jeszcze w grudniu 1941 r. w Chełmnie nad Nerem (KL Kulmhof). W ciągu następnych miesięcy powstały także obozy zagłady w Bełżcu, Sobiborze, Treblince, na Majdanku i Auschwitz-Birkenau.

13 października 1941 r. Heinrich Himmler upoważnił Odilo Globocnika, dowódcę SS i policji w dystrykcie lubelskim do podjęcia przygotowań do Akcji Reinhardt. Globocnik przynajmniej od 1940 r. przygotowywał plany germanizacji Lubelszczyzny. „Był on nie tylko posłusznym wykonawcą przychodzących z Berlina poleceń, lecz +twórczym+ innowatorem, jednym z architektów +ostatecznego rozwiązania+” – ocenia Libionka.

Plan „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej” (Endloesung der Judenfrage) uzgodniony został 20 stycznia 1942 r. w Wannsee pod Berlinem. W spotkaniu, oprócz szefa Głównego

Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy (RSHA) Reinharda Heydricha (od jego imienia nazwano akcję zagłady Żydów w Generalnym Gubernatorstwie) uczestniczyli m.in. szef Gestapo Heinrich Mueller i ekspert RSHA do spraw deportacji, Adolf Eichmann. W Wannsee naziści przyjęli plan wymordowania ok. 11 mln europejskich Żydów.

Szczególną rolę w realizacji planu eksterminacji ludności żydowskiej zamieszkującej Generalne Gubernatorstwo przypisywano dystryktowi lubelskiemu, nazywanemu przez Niemców „rezerwatem dla Żydów”. Według danych SS przed rozpoczęciem Akcji Reinhardt dystrykt lubelski zamieszkiwało ok. 260 tys. Żydów. U schyłku 1942 r. pozostało ich jedynie 20 tys.

Przy Urzędzie Dowódcy SS i Policji w Lublinie kierowanym przez Globocnika powstał Sztab Akcji Reinhardt, w którym wiodącą rolę odgrywał Hermann Hoefle. Odpowiadał on za sprawne przeprowadzanie deportacji ludności żydowskiej do obozów zagłady. Globocnik był także bezpośrednim przełożonym innego nazisty odpowiedzialnego za przeprowadzenie akcji - Christiana Wirtha, który kierował lubelskim Inspektoratem SS ds. Oddziałów Specjalnych.

Przy realizacji Akcji Reinhardt, w zakresie rozmaitych sposobów zabijania Żydów, bazowano na doświadczeniach wyniesionych z przeszłości, m.in. korzystano z pomocy osób biorących udział w programie „T4”, dotyczącym eutanazji osób upośledzonych umysłowo i fizycznie oraz chorych psychicznie. Nad sprawnym przebiegiem deportacji czuwały specjalnie wyszkolone oddziały wartownicze. Ich członkowie odbywający szkolenia w Trawnikach, słynęli z okrucieństwa.

16 marca 1942 roku Niemcy wysłali pierwszy transport 1600 Żydów z lubelskiego getta do obozu w Bełżcu, gdzie do grudnia 1942 r., zamordowali ok. 450 tys. Żydów - przede wszystkim z Polski, ale też z Niemiec, Austrii, Czech i Słowacji. Obóz w Bełżcu podczas Akcji Reinhardt prowadzonej w Generalnym Gubernatorstwie od marca 1942 r. do listopada 1943 r. był jednym z trzech głównych ośrodków zagłady Żydów – obok Treblinki, w którym zamordowano ok. 900 tys. osób oraz Sobiboru, gdzie zginęło od 170 tys. do 250 tys. ludzi.

Transporty do obozów zagłady wysyłano z wszystkich pięciu dystryktów Generalnego Gubernatorstwa: warszawskiego, radomskiego, krakowskiego, lubelskiego i galicyjskiego, który powstał w 1941 r., po ataku Niemiec na ZSRS, oraz z regionu białostockiego.

22 lipca 1942 r. w największym getcie na terenie okupowanej Europy - getcie warszawskim, rozpoczęła się tzw. Wielka Akcja likwidacyjna. W czasie jej trwania ok. 254 tys. Żydów wywieziono do obozu zagłady w Treblince, ponad 11 tys. do bliżej nieokreślonych obozów pracy, a ponad 10 tys. zmarło lub zostało zastrzelonych w getcie.

W ramach Akcji Reinhardt Żydów mordowano także m.in. w obozach w Auschwitz, na Majdanku oraz w ośrodkach pracy przymusowej w Trawnikach, Poniatowej, Kraśniku i Budzynie. Wielu z nich zginęło również w masowych egzekucjach, z głodu, chorób, wyczerpania oraz w następstwie fatalnych warunków transportu do obozów śmierci.

Do listopada 1943 r. Niemcy wymordowali ok. 2 miliony Żydów z Polski i innych krajów

euuropejskich.

Liczbę Żydów zamordowanych przez Niemców i ich sojuszników w czasie II wojny światowej ocenia się łącznie na około 6 milionów. Prawie 5 milionów z nich zgładzono na ziemiach polskich okupowanych przez III Rzeszę. Blisko 3 miliony ofiar to polscy Żydzi. Oblicza się, że w obozach zagłady Niemcy zamordowali blisko 3 milionów Żydów - w Auschwitz-Birkenau ok. 1 mln Żydów, w Treblince ok. 900 tys., w Bełżcu ok. 450 tys., w Sobiborze ok. 170-250 tys., w Chełmnie nad Nerem ok. 200 tys., na Majdanku ok. 60 tys. (PAP)

wmk/ mjs/ ls/

 Copyright

Materiały redakcyjne, fotografie, grafy i pliki wideo pochodzące z serwisów informacyjnych PAP stanowią element baz danych, których producentem i wydawcą jest Polska Agencja Prasowa S.A. z siedzibą w Warszawie i chronione są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych. Z zastrzeżeniem przewidzianych przez przepisy prawa wyjątków, w szczególności dozwolonego użytku osobistego, ich wykorzystanie dozwolone jest jedynie po zawarciu umowy licencyjnej. PAP S.A. zastrzega, iż dalsze rozpowszechnianie materiałów, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt. b) ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jest zabronione.